

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én
másfél iven és az egyleti tagoknak ingyen
küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frttal fizet-
hetnek elő, féléves előfizetés el nem fo-
gadtatik.

Pénz- és értékküldemények az
Erdélyi Gazda

kiadó-hivatalához
czimzendők.

A hirdetési díjszabályzatról a kiadó hivatal ad
felvilágosítást.

Szerkesztő bizottság: elnök **Szabó József**; **Dr. Berde Aron**, **Br. Jósika Sámuel**, **Szabó Sámuel**, **Vörös Sándor**.

Tartalom: Értesítés az erdélyrészi VII-ik tenyészállatkiállításról. — A phylloxera Medgyesen. — A tengeri (törökbuza) kapálásáról. — Gyümölcsfák a gyeppen. — Könyvismertetések. — Aratógépverseny Szajolon. — A termésüket elrugó gyümölcsfákról.

Angyal Dezső. — Phylloxera vizsgálat. — A monostori vizsgák. — Biztosítási ügy. — „Erdélyi gazda” hirdetési díjszabálya. — Piaczi árak. — Hirdetések. —

**Erdélyrészi hetedik tenyészállatkiállítás Kolozsvárt,
1889. augusztus 30 és 31-én, szeptember 1-én és 2-án a kolozsvári sétatéren
rendezi az erdélyi gazdasági egylet állatkiállítási szakosztálya.**

1. A kiállítás czélja kizárólag az erdélyrészi állattenyésztés fejlesztése és emelése lévén, ennél fogva — a lovak osztályát kivéve — csakis a régi Erdélyben (tehát a volt u. n. kapcsolt részeket is ideértve) tenyésztett állatok lesznek arany, vagy pénzdíjjal jutalmazhatók.

2. Másutt tenyésztett állatok ugyan szintén bemutathatók, de csakis dicsérő oklevelet nyerhetnek.

3. A díjak két kategóriára oszlanak: aranydíj (frankokban) főleg a nagyobb birtokosok részére és pénzdíj (bankjegyekben) kizárólag kisebb birtokosok részére. Kisebb birtokosok alatt értetnek azok, kiknek birtokuk 50 holdat meg nem halad; azonkívül ide számítatnak a gazdatisztek, lelkészek, tanítók és körjegyzők is.

Ha a kisebb birtokosnak arra való állatja van, akkor az a kitűzött aranydíjakra is versenyezhet, de nem megfordítva.

Hogy a díjkategória iránt kétség ne támadjon, a bejelentési ivben a következő kérdések foglaltatnak: a kiállító neve és állása? a kiállító birtokának nagysága, holdak szerint?

4. A kiállítás a következő osztályokból áll:

I. osztály: Ló.

Ezen osztály díjai az államsegély eddigi részletéből és a kolozsvári lóversenyalaphól e czélra felajánlt szintén állami adományból vannak dotálva.

1. Ménesbeli collectiv kiállítások, azaz minden fajtából vagy törzsből legalább 3 törzskanca és legalább 6 különböző évjáratu csikó; mindezek ménnel vagy a nélkül; azonban egy tulajdonos ezen alosztályban egy-egy fajtából vagy törzsből összesen legfeljebb 12 lovat mutathat be.

Egyetlen díj: 800 frank aranyban.

A nyertes ménes az alább 2–7-ig elősorolt alosztályokban nem versenyezhet, oly ménes azonban, mely a jelen alosztályban a díjat el nem nyerte, a collectivve bejelentett állataival a többi alosztályokban egyenként is versenyez.

2. Angol telivér lovak:

Aranydíjak: 250 és 200 frank.

3. Nagy háta s lovak:

Aranydíjak: 200, 150 és 100 frank.

4. Középnagy és kis háta s lovak:

Aranydíjak: 200, 150 és 100 frank.

Pénzdíjak, első sorban csikós kanczáknak: 100, 75, és 50 forint.

5. Nagy háma s lovak:

Aranydíjak: 200, 150 és 100 frank.

6. Középnagy és kis háma s lovak:

Aranydíjak: 200 és 150 frank.

Pénzdíjak, első sorban csikós kanczáknak: 100, 75 és 50 forint.

7. Gazdaságilovak csikós kanczái:

Aranydíjak: 100, 75 és 50 frank.

Pénzdíjak: 50, 25 és 15 forint.

A program 3-dik pontja szerint az aranydíj főleg a nagyobb birtokosok, a pénzdíj kizárólag kisebb birtokosok részére van kitűzve. Ha azonban a kis birtokosnak arra való állatja van, akkor avval az aranydíjakra is versenyezhet.

A fent elősorolt hét alosztályban csak oly ló versenyezhet a díjakra, mely az illető erdélyi-részi kiállítónak legalább egy év óta bona fide tulajdonosa.

Magától értetődik, hogy ivarától megfosztott állat sem a ló-, sem más osztályban a tenyészállatok csoportjában nem versenyezhet és ennél fogva sem díjat, sem dicsérő oklevelet nem nyerhet. —

II. osztály: Erdélyi magyar szarvasmarha.

Csak tisztavéri állat díjazható.

1. Tenyész bika, 3 évesen tul:

Aranydíjak: 300, 150, 100 és 50 frank.

Pénzdíjak: 100, 50, 25 és 15 forint

Hat évnél idősebb tenyészbika csak dicsérő oklevelet nyerhet.

2. Községi bikák:

Pénzdíjak: 75, 50 és 25 forint.

Hat évnél idősebb községi bika csak dicsérő oklevelet nyerhet.

3. Bika, 2—3 éves.

Aranydíjak: 150, 100 és 50 frank.

Pénzdíjak: 50, 25 és 15 forint.

4. Bika, 1—2 éves.

Aranydíjak: 150, 100 és 50 frank.

Pénzdíjak: 50, 25 és 15 forint.

5. Gulyabeli tehén:

Aranydíjak: 150, 100, 70 és 50 frank.

6. Fejős tehén:

Aranydíjak: 100, 50 és 30 frank.

Pénzdíjak: 60, 40, 25, 15 és 10 forint.

7. Üsző, 2—3 éves:

Aranydíjak: 70, 50 és 30 frank.

Pénzdíjak: 25, 15 és 10 forint.

A program 3-ik pontja szerint az aranydíj főleg a nagyobb birtokosok, a pénzdíj kizárólag kisebb birtokosok részére van kitűzve; a kisebb birtokos azonban az aranydíjakra is versenyezhet.

Külön díjak.

A 6. „Fejős tehén“ című alosztályban 100 frtot tűzött ki Kolozsvár sz. kir. városa, melyre kolozsvári kisbirtokosok, — azaz olyanok, kik legfeljebb 50 holdnyi gazdasággal bírnak — pályázhatnak.

Első díj: 50 frt, a tulajdonos-kiállító saját nevelésű tehenéért.

Második díj: 25 forint	} oly tehenéért, mely legalább egy év óta van a kiállító tulajdonában.
Harmadik díj: 15 forint	
Negyedik díj: 10 forint	

Jutalom a viszonylag legjobb állatnak is adandó, ha legalább 5 tehén van kiállítva. —

III. osztály: Idegen fajú szarvasmarha.

Csak tisztavéri állatok díjazhatók.

I. Bikák:

Első díj: 100 frank.

Második díj: 50 frank.

2. Tehenek és üszők:

Első díj: 80 frank.

Második díj: 40 frank.

Ezen díjakra minden birtokos, különbség nélkül, pályázhat. —

IV. osztály: Bival.

1. Bikák:

Első díj: 100 frank.

Második díj: 50 frank.

2. Tehenek és üszők:

Első díj: 80 frank.

Második díj: 50 frank.

Harmadik díj: 30 frank.

Ezen díjakra minden birtokos, különbség nélkül, pályázhat. —

V. osztály: Juh.

Kiállítandó legalább 5 darab, 1 kossal.

1. Hazai fajta:

Aranydíjak: 80, 50, 30 és 20 frank.

Pénzdíjak: 15 és 10 forint.

2. Idegen fajták és keresztezések:

Aranydíjak: 30 és 20 frank.

A program 3-ik pontja szerint az aranydíj főleg a nagyobb birtokosok, a pénzdíj kizárólag kisebb birtokosok részére van kitűzve; a kisebb birtokos azonban az aranydíjakra is versenyezhet. —

VI. osztály: Sertés.

Kiállítandó legalább 3 darab, 1 kannal.

1. Hazai fajta:

Aranydíjak: 50, 30 és 20 frank.

Pénzdíjak: 15 és 10 forint.

2. Idegen fajták és keresztezések:

Aranydíjak: 30 és 20 frank.

A program 3-ik pontja szerint az aranydíj főleg a nagyobb birtokosok, a pénzdíj kizárólag kisebb birtokosok részére van kitűzve; a kisebb birtokos azonban az aranydíjakra is versenyezhet. —

VII. osztály: Baromfi.

Tyuk, gyöngytyuk, lud, récze, pulyka és galamb.

Kiállítandó 1 törzs, azaz 1 him és 2 nőtény.

Díjak: 250 forint értékig, melyeket a bíráló bizottság belátása szerint fog csoportosítani. —

A kitűzött arany- és pénzdíjakon kívül minden osztályban tetszés szerinti számban oszthat ki a bíráló bizottság dicsérő okleveleket. —

* * *

Külön osztály: Hizott állatok.

Tekintet nélkül a fajra és nemre, díjazandó a legjobban hizott.

1. Szarvasmarha:

Első díj: 150 frank.

Második díj: 100 frank.

Harmadik díj: 50 frank.

2. Sertés:

Első díj: 75 frank.

Második díj: 50 frank.

Harmadik díj: 25 frank.

Ezen díjakra minden hizaló, különbség nélkül, pályázhat. —

Külön pályázat:

Kettős fogatok versenye.

Első díj: 200 frank.

Második díj: 100 frank.

Kiadatik két-két legjobb páros lónak.

Ezen versenyben a lóosztály juryje a lovak származására és ivarára való minden tekintet nélkül ítél.

Bejelentési határidő: 1889. augusztus 26-iki déli 12 órája; bejelentési díj páronként 4 frt.

A fogatok a kiállítás tartama alatt délutánonként 5—6 óráig kocsiba fogva, a sétatéri nagy fasoron jártatandók. —

* * *

4. A kiállítási napirend a következő:

Első nap: Péntek, augusztus 30-án reggel 7 órától délután 3 óráig a bíráló bizottság működése, mialatt a kiállítás látogatása tiltva van.

Délután 3 órakor: a kiállítás megnyitása, a bírálati eredmény kifüggesztése, 4—7 óráig zene; 5—6 óráig fogatok jártatása; belépti díj e napon 1 frt.

Második nap: Szombat, augusztus 31-én reggeli 9 órától kezdve lóvásár és lóárverés, délután 4—7 óráig zene; 4—6 óráig az elővezethető állatok elővezetése; 5—6 óráig fogatok jártatása; belépti díj e napon 50 krajczár.

Esti 6 órakor az állatkiállítási szakosztály részjegytulajdonosainak közgyűlése.

Harmadik nap: Vasárnap, szeptember 1-én déli 11 órakor 800 frt erejéig állatkiállítási részjegyszelvények kiosztása; délután 4—7 óráig zene; 4—6 óráig az elővezethető állatok elővezetése; 5—6 óráig fogatok jártatása; belépti díj e napon 30 kr.

Negyedik nap: Hétfő, szeptember 2-án délután 3 órakor a díjak ünnepélyes kiosztása, 4—7 óráig zene, belépti díj e napon 50 kr.

Gyermekek és katonák (az őrmesterig bezárólag) a fent említett belépti díjnak felét fizetik.

Névre szóló állandó belépti jegy, mely mind a négy napon tulajdonosa által bárhányszori belépésre használható, darabonként két forintért váltható.

A kiállítás naponta délelőtt 8 órától esti 7 óráig a látogatók részére nyitva áll. —

Egyszersmint figyelmeztetjük a t. közönséget, hogy ezen kiállítás alatt folyik le a kolozsvári országos vásár és pedig augusztus 29-én lóvásár, 30 és 31-én baromvásár; szeptember 1-én kezdődik a terményvásár. —

Általános tudnivalók:

1. A kiállítás állandó helye a kolozsvári sétatérnek északnyugati oldalán e czélra külön elkerített terület.

2. Hogy a rendező bizottság a részvétel mérvéről idejekorán tájékozva legyen, a bejelentések 1889 július 15-étől augusztus 15-éig bezárólag fogadtatnak el; a szükséges bejelentő iverk minden kiállítani szándékozónak díjtalanul küldetnek meg. A bejelentő az iv minden rovatának pontos és hiteles kitöltéséért felelősséget vállal. Különösen fontos, hogy az állat netaláni eladási vagy kiállítására ára számmal és betűvel legyen kiírva. Az áraknak méltányos megállapítását úgy a kiállítási vásár, mint az egyesek érdekében a t. tulajdonosoknak teljes figyelmükbe ajánljuk.

3. Minden bejelentéshez az esedékes helypénz és a többi illeték melléklendő, e nélkül a bejelentés tekintetbe vétetni nem fog.

A helypénz a kiállítás tartamára következőleg van megállapítva:

	ménnek vagy csikós kanczának külön	
I. Lovaknál	rekesz (box)	5 frt.
	egyes lóállás	3 "
II., III., IV. és VII.	tenyészbika darabonként	3 "
marha és bivalnál	más marha "	2 "
V. és VI juh- és sertésnél	csomónként	2 "
Hizott sertések	darabja	50 kr.
VIII. Baromfinál	törzsenként	50 "

A kiállításra küldött állatok csakis a helypénz nyugta előmutatása mellett fogadtatnak be, mely igazolásul szolgál.

4. Arany vagy pénzdíjat — a hizók külön osztályát és a kettős fogatok versenyét kivéve — csakis erdélyrészi tenyésztő nyerhet.

Az odaitelt díjakat jelző táblácskáknak kifüggesztése a megejtett bírálat után azonnal történik.

5. Az augusztus 31-ére kitűzött lóvásár és lóárverésen bárminő nem kiállított ló is — darabonként 1 frt engedélydíj lefizetése mellett — elővezethető és eladható.

A kiállított lovak minden külön díj nélkül árusíthatók, a vevő azonban azokat csak a kiállítás bezárta után veheti át.

6. A bíráló bizottság részben a különböző gazdasági egyleteknek e czélból felkért t. küldötteiből, részben a rendező bizottság által közvetlenül meghívott szakértőkből alakul.

A bírálat az értékszámrendszer (pointrozás) szerint történik; a bíráló bizottság szabályzata a jelen értesítésnek függelékét képezi.

Kiállító a saját osztályában bíráló nem lehet.

7. A bejelentett állatoknak legkésőbb augusztus hó 30-án reggel 6 órakor (a kellő egészségügyi bizonyítványokkal ellátva) helyt kell lenniök; a kiállítást azonban még eladás esetén is, szeptember hó 3-ának hajnala előtt elhagyniök nem szabad.

Miután azonban a bíráló augusztus hó 30-án reggeli 7 órakor kezdődik, a t. kiállítóknak érdekükben áll az állatokat már a megelőző napon — tehát augusztus 29-én — elhozni és elhelyezni, hogy az állatok a helyet megszokják és a netán távoli utnak fáradalmait kipihenjék.

Szilaj állatoknál maga a tulajdonos tartozik kelleg gondoskodni, hogy azok sem a személyzetet, sem a látogatókat ne veszélyeztessék.

8. A kiállításon az állategészségügyi és állatrendőri felügyeletet az e célra külön felkért állatorvos teljesíti.

9. Azon kiállító, kik takarmányról saját maguk gondoskodni nem kívánnak, a helyszínén lévő vállalkozónál fedezhetik szükségletüket.

10. A t. kiállítóknak és látogatóknak figyelmükbe ajánlatik, hogy szállásról idejekorán gondoskodjanak. A közvetítést Kolozsvár sz. kir. városának szállásmestere Ferenczy Árpád ur volt szives elvállalni, kihez az ebbeli megkeresések intézendők.

11. Minden kiállító vagy annak megbízott képviselője kívánatra egy darab, saját személyére szóló állandó szabadjegyet nyer.

Az állatokat gondozó személyzet szines karkötőt visel, melyért darabonként 40 krajczár fizetendő s a bejelentéssel egyidejűleg beküldendő. E karkötő másnak átengedni 5 frt büntetés terhe alatt tilos.

A kiállító nevét viselő vaspléh-czimtábla használatáért minden bejelentési szám után — a baromfit kivéve — 10 krajczár fizetendő.

12. Az állatok tűz elleni biztosításának költségeit a rendező bizottság viseli, ellenben más károk és veszélyekért felelősséget nem vállal.

13. Ki cselédet nem küldhet, annak állatait a rendező bizottság gondoztatja, és pedig: a ló, szarvasmarha és bival osztályokban naponként és darabonként 50 krajczárért, juhot és sertést naponként és darabonként 10 krajczárért; a baromfi gondozásáért külön díj nem jár.

14. A kiállítási helyiségeket a helypénzt fizetett állatok már két nappal a kiállítás megnyitása előtt (tehát augusztus 28-ától kezdve) és még egy nappal a kiállítás bezárta után (tehát még szeptember 3-án) vehetik igénybe.

15. A kiállítási állatok szállítására nézve a vasutaknál a következő kedvezményes állanak fenn:

A z állat n e m e	Darab és kilométer szerint krajczár
Lovak, öszvérek, csikók — 1 drb feladásánál	3.43
" " " legalább 2 drb " .	1.71
Szamarak, bikák, ökrök és tehenekért . . .	1.58
Szopós borjúk, sovány sertések, kecskék, juhok, kos, ürü és kecske-bakokért . . .	0.26
Borjú és hizott sertésekért	0.79
Süldők, malaczkok, gödölye és bárányokért .	0.13

E díjtételekben a kezelési illeték már bennfoglaltatik, azokhoz azonban a szállítási adó még hozzászámítandó.

Az állatkísérőknek a III-dik osztályban való utazásra menet és jövetkor mindenkor a személyvonatra szóló fél III. osztályu menetjegyet kell váltaniok.

Fenti díjtételek ugy az oda, mint a visszaszállításra is érvényesek.

A fentebb elősorolt kedvezményes díjtételekhez a következő feltételek köttetnek:

1. A küldemények a szállító levelen kívül a kiállítási bizottság által kiállított a küldő nevét és a küldemény megjelölését kitüntető bizonyítvánnyal kísérendők.

Ezen bizonyítványt a rendező bizottság a bejelentési iv beérkezése után azonnal kiküldi.

2. A visszaszállításnak ugyanazon irányban kell történnie, mint a melyben a Kolozsvárra szállítás történt.

3. A visszamenő állatokat kísérő szállító levélhez azon fuvarlevél is csatolandó, mellyel az állatok Kolozsvárra szállítottak; azonkívül mindkét fuvarlevélnek záradékkal kell ellátva lennie, melyben a kiállítási bizottság bizonyítja, hogy az állatok bár kiállítva lettek, de nem adattak el.

4. A kolozsvári szállításra vonatkozó fuvarlevél a félnek nem adatik vissza, hanem a vasut birtokában marad.

5. A mellékilletékek u. m. értékbiztosítás, fekbér stbi az általános határozmányok alapján számíttatnak.

* * *

16. Az egyes teendők és szakok végzésére, képviselőre és felügyelőre a következő beosztás van megállapítva:

I. Elnök és képviselő a bíráló bizottságnál: Sigmond Dezső, szakosztályi alelnök.

II. Közrend és hatósági képviselő: Dr. Nagy Mór.

III. Sétatéri bizottság képviselője: Kőváry László.

IV. A ló-osztály főnöke: Báró Jósika Gábor.

V. A hazai szarvasmarha osztály főnöke: Benigni Sámuel.

VI. Idegen marhák osztályának főnöke: Dr. Szentkirályi Ákos.

VII. A bival-osztály főnöke: Jakab László.

VIII. A juh-osztály főnöke: Duha Imre.

IX. A sertés-osztály főnöke: Vörös Sándor.

X. A hizó-osztály főnöke: Lászlóczky Samu.

XI. A baromfi-osztály főnöke: Ditrói József.

XII. Állatorvosi felügyelet a vasuton és kiállításán: Reich Albert.

XIII. Pénztári felügyelet: Dr. Hintz György.

XIV. Pénztári ellenőrzés: Nagy Lajos.

XV. Ügyvezetés és irodakezelés: Gamauf Vilmos.
Netán kívánt részletesebb felvilágosításokkal az erdélyi gazdasági egyesület titkári hivatala Kolozsvárt teljes készséggel és forduló postával szolgál.

Kolozsvárt, 1889 július hó 2-án.

Az erdélyi gazd. egyesület állatkiállítási szakosztályának rendező bizottsága.

Sigmond Dezső,

alelnök.

*

Gamauf Vilmos.

jegyző.

*

Függelék.

A bíráló-bizottság szabályzata.

I. A bíráló-bizottság, melynek élén egy elnök áll, a program 6) pontja értelmében lesz összeállítva és a felsorolt osztályoknak megfelelőleg nyolcz osztályra oszlik.

II. A bíráló-bizottság tagjai 1889 augusztus hó 30-án reggel 7 órakor a kiállítás helyszínén, szakosztályi alelnök Sigmond Dezsőnél jelentkeznek, ki a megalakulást vezetni fogja.

III. A bíráló-bizottság elnöke jogosítva van a hiányzó tagokat a rendező-bizottság képviselőjének meghallgatásával más jelenlevő szakértők felkérése által pótolni.

IV. Az alakulás abból áll, hogy az összejury mindenekelőtt egy előadót választ, ki az alakulásról, majd a zárulésról jegyzőkönyvet vezet. Ennek megtörténtével minden egyes osztály elnököt és jegyzőt választ, haladék nélkül a bírálathoz fog és azt — a szükséghez képest alosztályokra oszolva — még az nap délutáni 3 órára be is fejezi. A befejezés a kiállítási irodában bejelentendő.

V. Az osztály-főnökök a jury-osztályok működésében részt vesznek, felvilágosítást és utbaigazítást adnak, de nem szavaznak.

VI. A bírálat az u. n. értékszámrendszer szerint történik, az arra szükséges rovatos táblázatok a tagok között az alakulás alkalmával kiosztatnak.

VII. Arany- és pénzdíjjal csak a „régí Erdélyben“ (tehát a volt kapcsolt részeket is ideértve) tenyésztett állat díjazható; — kivéve a loóosztályt, hol az erdélyrészi kiállítónak egy év óta tulajdonát képező ló is versenyezhet.

Másutt tenyésztett állat csak dicsérő oklevelet nyerhet. A hizók osztályában nem erdélyrészi tenyésztő is kitüntethető.

IX. Kiállító a maga osztályában bíráló nem lehet.

X. Ugyanazon állat ugyanazon alosztályban csak egyszer nyerhet arany- vagy pénzdíjat.

XI. Minden állat csak azon alosztályban díjazható, melybe neme, fajtája, kora vagy használhatósága szerint és a bíráló bizottság ítélete alapján tartozik.

XII. Ha egy alosztályban csak egy tenyésztőnek vannak absolut becsü állatai, akkor ezekkel az összes kitűzött díjakra versenyezhet.

XIII. Minden jury-osztály önállóan rendelkezik a kitűzött általános és külön díjakról, de a díjak áthelyezése egy osztályból vagy alosztályból a másikba megengedve nincs.

Dicsérő oklevelek ad libitum állanak rendelkezésre.

XIV. A bírálati eljárás befejeztével az egyes osztályok elnökei és jegyzői ugyancsak augusztus 30-án délután 5 órakor zárulésre gyűlnek össze, melynek helyiségét a reggeli alakuló ülés határozza meg. E zárulés, melyet az összejury elnöke vezet, a bírálati jegyzőkönyveket tudomásul veszi és ezeknek alapján általános jelentést szerkeszt, mely a kiállításon tapasztalt előnyöket és hiányokat röviden felsorolva a gazdaközönség figyelmét a követendő helyes irányra felhívja. —

A phylloxera Medgyesen.

(GV.) Mitől erdélyrészi szakértőink — a valódiakat értjük — évek óta aggódva félték, ime beteljesedett: borvidékeink egyik legértékesebb gyöngyét, Medgyest, a phylloxera lepte el.

— A kies fekvésű határ számos mellékvölgyében melyek részint a Küküllő bal, részint annak jobb partján található, mintegy 500 hold, jobb-rosszabb mívelésű szőlő kapaszkodik többnyire igen meredek fekvésben, mely területet a tulajdonosok egyre-másra holdanként 1000 forintra becsülnék. Ugy a város, mint vidékén kevés gabonatermést találunk, csak mennyi épen szükséges a mindennapi kenyér előállítására: pénzelő forrását, perselyét az itteni lakósnak a szőlő szolgáltatja s alig hiszem, hogy tulzással vádolhatnának, ha konstátalom, hogy a mi Medgyesen ma nagyon van, az kevés kivétellel a szőlőből eredt.

— De nem csak ezért oly nagy a bekövetkezett csapás, — hiszen azt lehetne mondani: ez lokális baj, lássák a medgyesiek, mit csinálnak vele! De fájdalom (ne értsenek félre, ha így fejezzük ki magunkat), az ügy sokkal komolyabb, fontosabb! Megtörve a hitet, hogy klimánk, talajunk és még tudja isten micsoda és miért? nem felel meg a szőlőteti disztlésének; előttünk látjuk a parányi óriást: nem a határon, Szilágy, Arad, vagy Románia felől bujkálva keresztül, mint akár egy félénk csempész: hanem egyszerre in medias res megjelenve, mint a ki jogos birtokába lép! Ez az egyik ok, miért a medgyesi infectió tulemelkedik a helyi kérdés szűk keretén; de van még egy másik, ha tesszik fontosabb is és ez a fertőzésnek földrajzi elhelyezése, mely ha ma még nem is bizonyossá, de igen valószínűvé teszi, hogy a szomszéd községek szintén ellepve vannak, ha pedig ez áll, akkor mint az égő kanócz sístergő tüze terjed tovább és hogy hol áll meg, valjon ki tudja? A veszély tehát imminens, a legfőbb ideje felhagyni a szokásos

indolentiával és a legnagyobb erélyvel menteni meg azt, a mi még egyáltalában megmenthető . . .

— Lássuk már most, személyes tájékozás és tapasztalat alapján a medgyesi katasztróphának vázlatos képét, mindenekelőtt a megállapítás közelebbi körülményeit!

— Az erdélyrészi szőlészeti vándortanító szokásos körútját végezve, június 13-án Medgyesre érkezett hogy másnap előadását megtartsa. Tekintélyes részről figyelmeztetve lévén egy nagyobb birtokos szőlőjére, mely a tulajdonos előtt gyanusnak látszott: oda kiszállott ugyan, de miután a phylloxera „rendes“ ismérveit (szerinte legalább) még kifejlődve nem találta, minden további vizsgálat nélkül (tehát egyetlenegy gyökérszálat sem nézve meg), a tulajdonost megnyugtatta és a szőlőből eltávozott.

— Előadásának befejezésével, rövid uton értesült a vándortanító ur, hogy özv. Breckner Károlynének Szász Ivánfalva felé fekvő szőlőjének tenyészete már évek óta feltűnő hézagosságot mutat! Helyszíni szemléje után már neki sem lehetett többé kétsége, hogy a szőlőtetű a mintegy 8 hold kiterjedésű helyet a legnagyobb mértékben uralja. A szomorú valóság konstatálása után azonnal megtette a kötelességszerű sürgönyjelentést a földmivelésügyi minisztériumhoz; dr. Kein Adolf ügyvéd és szőlőnagybirtokos pedig szintén távirati uton a budapesti lapokat értesítette. Sajátos és szinte megfoghatatlan, hogy az egész erdélyrészi sajtó — nyelvkülönbség nélkül — e hírről, melyet már június 16-án itt helyt olvasni lehetett, noticiát nem vett, úgy hogy e sorok írója levél útján tett oda kérdést, és a válasz vétele után azonnal oda is utazott.

— A minisztérium, mondhatjuk, elég gyorsan intézkedett és már 17-én ott volt a phylloxera-kísérleti állomás jeles főnöke (ki Hódmező-Vásárhelyen fogta a sáskákat): dr. Horváth Géza, kinek tán csak szerénysége nagyobb, mint tudománya és Szoboszlai Károly, Nagy-Küküllő megye erélyes alispánja, kik másnap, kísérve Medgyesnek bizottságokba osztott intelligens elemeitől, hozzáfogtak a fáradtságos és felelősségterhes munkához. A Breckner-szőlő veszedelmét hamar megerősítvén, elindultak azon szőlőbe, melyet első vizsgálója még mentesnek tartott és azt találták, hogy ott nem csak van infectió, hanem az a legnagyobb foku is!!! úgy, hogy alig van — hála isten — még kettő az egész határon, mely ily terjedelmű, nagy foltu fertőzés mutatna! E hó 20-tól kezdve fentisztelt urak lekötelező szívessege s a városi hatóság szeretetreméltó előzékenysége nekünk is lehetővé tette a részvételt, mely az előleges vizsgálat befejezéseig tartott.

— Nem untatjuk a t. olvasót nevek és számok összehalmozásával, csak röviden említjük meg azon rettenetes tényt, hogy eddig — mert fájdalom, lelkiismeretesén így kell beszélni — ötven holdat halad meg a medgyesi infectió!!! Szerencse a szerencsétlenségben, hogy a fertőzés megfordított arányban áll a területtel, azaz majdnem az egész 50 hold a Küküllő bal partján van, miglen a szőlők zömében: a jobb parton két helyen alig lehetett néhány be-

tegőt találni, melyek közül az egyik jun. 21-én délelőtt lett az irtási eljárásnak — egyelőre öt lyukba 50 gramm szénkéneg tövenként, a Gastine féle fecskendővel alkalmazva — alávetve, míg a másik foltra 22-én került a sor.

— A többi — nagy — infectiókat először pontosan körül kell határozni s azután a követendő eljárást megállapítani.

— Hogy 50 holdnyi fertőzés nem eshetik meg mától holnapig, azt tán még a laikus is tudja; különben Medgyesen majdnem határozottsággal lehet állítani, hogy a fertőzés kezdete több évre, egy s más helyen egy évtizedre vihető vissza. Nem csak a nagy foltok mutatnak erre; nem csak a már szinte elhalt gyökereken láthatók a dudorodások, melyeket a phylloxera már elhagyott; hanem vannak közvetlen érvek is, melyek ezt kétségtelenné teszik. Ugyanis itt ott egy vinczellér, majd pedig maga a tulajdonos beszélte, hogy 7—8 éve vesződnek egy-egy bizonyos helyen, a nélkül, hogy a szőlő ott előre haladna, sőt a frissen ültetett vessző ha az első esztendőben kihajt is, a másodikban bizonyosan elpusztul. Mindenütt, hol a bizottságnak ilyeneket mutattak, az kisebb-nagyobb terjedelmű phylloxera-foltok találhatók.

— Szinte halljuk, hogy kérdi egyik-másik szíves olvasó s tán nem minden gúny nélkül, miképen történhetik ilyesmi éppen Medgyesen, mely — és méltán — van nagyra értelmiségével, hol jó gymnasium, földmives-iskola, phylloxera commissió stb. van? Nem fogadtak ugyan meg a medgyesiek prokátoruknak, de megkísértjük, ha nem is absolute megvédeni, de legalább menteni, magyarázni e különös tényt, annál is inkább, mert szerintünk ebben sok tanúság rejlik!

— Mindenekelőtt, mintegy dogmaképen vert gyökereket — még pedig éppen nem a miveletleneknél — azon szent meggyőződés, hogy Erdélyben (mint már fentebb említettük) a phylloxera nem élhet meg. Miért? azt természetesen senki sem tudta, de annál erősebben hitte! Megengedjük, hogy ez bizony furcsa egy ok minden indok nélkül, lehetne is rajta — kivált most post festa — nevetni, ha nem volna a dolog oly véghetetlenül szomorú: de tény, hogy így van, vagyis jobban mondva, — így volt!

— Egy másik mentse, a mely szintén nem sok kegyelemre fog találni a szigorú és bölcs kritikus előtt, az, hogy Medgyes évek óta szenvedett a *Pesonospora viticola* (Mildew) nevű szőlőbetegségtől és így vagy azt hitték, hogy már ezenkívül más baj nem is lehet; vagy pedig — a mi méltányosabb feltevés — a tapasztalt hátramaradást minden további kutatás nélkül ennek rovására irták.

— Egy harmadik, szintén helyi ok, a szőlőknek rendkívül meredek fekvésében rejlik, mely mellett egy és más expositióban alig kerülhető el a vizmosás; a foltokat tehát annak tulajdonították, hogy a termékenyebb feltalaj lemosatván, a tenyészet sinlése erre vihető vissza.

— Venio nunc ad fortissimum: ha a phylloxerát tán igenis, de annak előjeleit elég határozottan nem ismerték, hiába ülészték a szőlőtetű bizottságban, — ha ugyan ül-

szettek! Boldogult gróf Teleki Domokos szokta volt mondani: szakbizottság nálunk az, hol a tagok egyike sem ért a hozzá utalt tárgyhoz, — hát ha nem is ilyen mereven, de nagyjában ezen esetre is talál, bár nincs rajta szégyenkedni, hiszen eddig nem volt alkalmunk e téren tapasztalatokat tenni! Miből tudáskodtunk? a könyvből, mely akárhányszor abból áll, hogy egyik híven leírja a másiknak — tévedését, a mi gyakran végzetessé is válhatik. Például az egyik szakértő a sárga levélre esküszik, ha ilyent nem lát: punctum, nincs phylloxera! A másik (még pedig bizottsági elnök) nem hisz a saját látó szemének, midőn előtte nyüzsgő a száz meg száz bogár és nem írja alá a felvett jegyzőkönyvet, a tetves szőlőt pedig gyökrothadásnak tartja! Egy harmadik a phylloxera körszerű terjedésében bizik, pedig épen Medgyesen hosszú és aránylag keskeny pászmákat találtak stb. stb.

— Hosszasan lehetne még e témát folytatni, de mutatónl tán ennyi is elég! Világért sem vetjük meg a szakirodalmat, de az tény, hogy egy félóra a fertőzés helyszínén a felismerés praxisára többet ér, mint egész könyvtáraknak átkutatása.

— A ki mindezek után is megfoghatatlannak tartja a medgyesieknek eljárását, az vesse rájuk az első követ! —

— A legközelebbi intézkedéseket, melyeket dr. Horváth Géza főleg az 1883-iki, a phylloxeráról szóló XVII. t. cz. alapján javasolt, Szoboszlai alispán június 22-én rendelte el a városi hatóságnak szigorú foganatosítás végett és lényegükben a következőkből állanak:

1. A szénkénnel kiirtott területeken mindennemű munkáltatás az év végéig szigorúan tilos. Az illető területekről sem szőlőkarókat, sem más tárgyakat elvinni nem szabad.

2. A Küküllő jobb partján fekvő szőlőkben olyan munkások ne alkalmaztassanak, a kik a bal parti szőlőkben is dolgoznak. Ennek pontos megtartása alkalmas módon ellenőrzendő.

3. A Küküllő bal partján levő inficiált szőlőkben a munkálatok és a vészterületekre való belépés egyelőre betiltandó. Ez a tilalom addig fenntartandó, a míg véglegesen eldől, hogy mi történjék az inficiált szőlőkkel. —

— „A míg véglegesen eldől“ — de ugyan miben fog állani ez az eldőlés? ez a sarkalatos kérdés.

— Ha a már idézett törvényt lapozgatjuk (1883. XVII. t. cz.), mindenekelett a 6-ik czikk tűnik szembe, mely szerint: „Oly szőlők, hol a phylloxera jelenléte megállapított, szüntegy azoknak szakértők kijelölése alapján körülírt környezete, illetőleg területe elzárás alá vehetők. Ezen elzárás köllő érvényesítése végett a közigazgatási hatóságok közreműködése igénybe vehető, sőt szükség esetén a községek terhére elszállásolandó katonai erőnek igénybe vételével phylloxera-zár alkalmazható.“

„A zár alá helyezett területen a szőlőmunkálatok bizonyos időre megszüntetendők és a személyforgalom korlátozható, illetőleg eltiltható.“

— A nyomban következő paragraphus így szól: „Azon szőlőkt en, a hol phylloxera létezése szakértőleg megállapított, valamint azok közvetlen környezetén, a földmivelésügyi miniszter a szőlőtökeket, a tulajdonosoknak kárpótlásra való igénye nélkül kiirtathatja. A kiirtott területeken a szőlőujítás és mivelés a nevezett miniszter engedélye nélkül tilos.“

— Az intézkedésekre való helyszini felügyelet a 11. §. szerint, „ha külön állami közegek ki nem rendeltetnének“ a közigazgatási bizottságok teendője; a következő czikkek a büntetésekről, végrehajtásról stb. szólnak.

— Miután végre az 5-ik paragraphus szerint a szőlők stb. „külön e czélra megbízott kiküldöttek által bármikor megvizsgálthatók“, a miniszterium e czélból minden évi ben körrendeletet intéz a törvényhatóságokhoz (igy legújabbban 27152/1889. sz. a folyó évi június 6-áról), mely első sorban ezen kiküldöttséget szabályozza; állván ez, a rendelet szavai szerint „a községi előjárásból és egy községi esküdttől (tanács kiküldötteiből), továbbá a hegy-mesterből és egy-két értelmesebb szőlőbirtokosból“, ehhez — a hol phylloxera bizottság van — ennek kiküldöttei is csatlakoznak. A bizottság július 31-éig tartozik jelentést tenni a főszolgabírónak (polgármesternek), a ki viszont augusztus 15-éig az alispánhoz küldi be összefoglalva a jelentéseket, ez pedig — közölve az ügyet a közigazgatási bizottsággal — az egészet feldolgozza — s szeptember 10-éig a miniszteriumhoz beadja.

— Igen nevezetes (majd később megmondjuk, hogy miért?) a rendeletnek azon pontja, mely szóról-szóra így hangzik: „A bejárásnak egyedüli czélja az, hogy megállapítsák, vajjon a szőlőben van-e phylloxera, vagy nincsen? Ennélfogva az esetben, ha a bejáró bizottság nézete szerint a phylloxera jelenléte megállapítottnak tekinthető, avagy határozottan erre valló gyanus tünetek észleltek, a további bejárás mellőzendő, nehogy a phylloxera a járókelők által esetleg tovább hurczoltassék.“ A tényleges jelenlét esetén a miniszterium a zárlatot elrendeli, de ha „csupán gyanus tünetek voltak észlelhetők“, akkor a miniszterium a vizsgálatra szakközegét kiküldi. —

— Lássuk már most, van-e valami kifogásolni való ezen törvény, illetőleg rendeletben? Általában készséggel concedálnunk kell, hogy jó végrehajtás mellett, még ezekkel a rendelkezésekkel is meg lehetne élni.

— Mindenekelett egyszer s mindenkorra hangsúlyoznunk kell, hogy a hol alkalmazandó szakértőről van szó, az valóban az is legyen! Ha ezt az annyira egyszerű követelményt e téren mindenütt teljesítették volna, sok bajtól gyorsabban és — olcsóbban szabadult volna meg az ország! Mert végre is a phylloxera-kutatás és meghatározás nem akkor fontos, mikor már minden gyerek felismerheti; hanem akkor, midőn még aránylag kis helyen pusztit, erre pedig — a külső ismérvek tiszteletben tartása mellett — csak oly ember qualificált, a kinck a górcső, vagy legalább is a kézi nagyító megszokott szerszáma! Sapianti sat! —

— A katonai erő kirendelése a törvényjavaslat tárgyalásakor bizonyos — természetesen nem szak — köröknek kedvez eszméjét képezte! Nagy csodálkozásra azonban H. Ottó barátunk is hozzájárult: csak azt nem tudja, — így mondá — hogy az a katona löjje-e vagy vágja a phylloxerát?

— Feltűnő, hogy mindenütt csak facultative és nem imperative vannak felsorolva az intézkedések, — a gyakorlat különben majdnem kizárólag az utóbbi módhoz folyamodik.

— Igen megfigyelendő az a pont, mely szerint „a miniszter a szőlőtőkét a tulajdonosoknak kárpótlásra való igénye nélkül kiirtathatja“, — még pedig éppen azért fontos e pont, a mit nem mond: mert egyfelől a miniszter nem köteles a kiirtásra, azaz más szóval, nem szorítható rá, hogy annak költségéhez hozzájáruljon; másfelől a tulajdonos ugyan tartozik eltérni az elrendelt kiirtást, de nem kötelezhető, hogy azt maga teljesítse, illetőleg, hogy annak költségeit bár részben is viselje! Nem mondjuk, hogy mind a kettő elméletileg nem helyes — hiszen talán egy egész évi hadi budgetünket költhettük volna már el országszerte e célra, az pedig nagy baj lett volna, — de mindkettő a fennforgó specialis esetben nagy bajt képez, vagy képezhet, mire a dolgok rendjén még külön visszatérünk.

— Kiváló erélyt kell követelnünk ott, hol a felügyeletről és büntetésekről van szó: a legesekeylebb elnézés, kedvezés iszonyuan megboszulhatja magát! Már pedig nálunk ugyancsak sok a koma és sógor és azért legjobb, ha maga az érdekelt közönség gyakorol éber ellenőrzést . . .

A miniszteri körrendeletre térve át, annak azon intézkedése, hogy a szőlőterület községenként és évenként bizottságilag megvizsgáltassék, bizonyára a legüdvösebb szándéktól van sugalmazva, de az életben — főleg a fenntebb elmondottak folytán — alighanem a legüdvösebb esetben „uzsonnáló bizottságokká“ devalválódnak ezek a kiküldöttség, kiknek ez a „bejárás“, — mely igen sokszor trappba, kocsin történik, — egy kellemes heccz és egy nem kellemetlen — mellékkereset! Elismerjük, hogy ezen éppen nálunk legnehezebb segíteni (hiszen még a medgyesi „szemlék“ sem váltak be!), de lesz még erre is egy szerény eszménk; a ki jobbat tud, majd azután mondja el!

Határozottan kifogásolnunk kell azon hosszú terminusokat, melyek a különböző jelentések beadására kitűzve vannak. Jól tudjuk, hogy a mai törvény- és rendeletgyártó papirkorszakban közigazgatási tisztviselőink mennyire el vannak foglalva, hogy kivált a főszolgabírótól annyit várnak, mint — sit venia verbo -- akár az atya uristentől; de nem lehetne-e ezen úgy segíteni, hogyha egy forumot közből kihagynának, vagy a jelentések közvetlenül egy országos központba indíttatnának?

Azonban nem csak hosszúak a terminusok, de későiek is! Mert ne tessék azt hinni, hogy mindegy, mikor történik a vizsgálat, illetve a jelentés! Meg lévén adva július 31-éig az első határidő, igen számos lesz az a község, hol az utolsó

perczen fogják megejteni a körutat. Miután pedig június végén és július első felében fejlődik nálunk tapasztalat szerint a szárnyas phylloxera — mely ugy a maga erején, mint a szél hatása folytán sokkal inkább terjedhet, mint a föld alatt bujkáló őse — ezért szerintünk szükséges volna a bejárást lehetőleg korán, például június 1-ével megkezdeni, 2—3 hét alatt befejezni s az eredményt azonnal felterjeszteni.

Végre nem érthetünk egyet a rendelet azon intézkedésével, mely azt kívánja, hogy mihelyt a phylloxera, vagy annak gyanus tünetei megtaláltattak, a további bejárás mellőzendő, nehogy a phylloxera tovább hurczoltassék. Hát akkor bizony Medgyesen igen nagy — ha nem is törvénytelenséget, de rendelet-ellenességet követtek el, mert bizottságokra oszolva, szomszédról-szomszédra járták be a szőlőt és nem állottak meg tétlenül az első baj színhelyénél, hogy megkésztve illő hivatalos tisztelettel a köteles jelentést, azt a polgármesterhez beadják, a ki azt — mint a körrendelet mondja — az illetékes törvényhatóság utján, rögtön a miniszteriumhoz „továbbítani“ köteles! Szerintünk a vizsgáló-bizottság utján történhető behurczolástól nem igen kell félni, kivált ha bizonyos óvatossággal vagyunk: a lábballit a földtől jól megtisztítjuk és a phylloxerás tő kifedésénél használt munkaeszközt (ásót, vagy kapát) további kereséseinknél nem alkalmazzuk! Mi tehát az egész terület bejárást megengedhetőnek tartjuk és ha van valami, a mi a fenti tilalmat illetőleg bennünket megvigasztal, az azon körülmény, hogy — ugy sem tartják meg! —

Végig haladva a törvényen és rendeleten, már most nem odázhatjuk el többé azon kérdésnek megválaszolását, hogy mi történjék Medgyesen s illetőleg az erdélyrészi borvidékeken?

Az első teendő a fertőzött foltoknak alapos határolása, azaz szorgos kutatással megállapítva az illető foltnak terjedelmét, ennek széleitől számítva kör- vagy négyszögalaku nagyobb tért hasítunk ki s ekként ugynevezett biztonsági övet alakítunk, a mely nagyszámu egészséges szőlőt is foglal magában. Például Medgyesen a Küküllő jobb parti szőlők egyikében csak 3—4 tő lett inficiáltnak találva s a határolás mégis négyszögalakban 150 □ meterre lett kiterjesztve; egyáltalában, e tekintetben jobb a több, mint a kevesebb. Ha ezen határolás — jó bőven — megtörtént, csak akkor fogjuk biztosan tudni, mekkora jelenleg a fertőzött terület! Reméljük, hogy ez a határolás már eddig foganatosítva van, vagy legalább befejezéséhez közel áll.

A másik teendő a medgyesi határral közvetlenül összefüggő, közeli vagy szél irányba eső községi szőlőknek szigorú megvizsgálása; mert ennek kedvező vagy kedvezőtlen eredménye befolyásolja a további eljárást is.

A vizsgálat ott már folyik is és eddig Baromlaka, Kis-Kapus, Szász-Ivánfalva stb határaitra terjedett ki; a két elsőben nem találtak szőlőtétűt, a többi községben azonban a fertőzés konstatáltatott!!! Bővebb adataink e perczen még nincsenek, de ez is elég azon szomorú tény-

nek megállapítására, hogy a phylloxera nem kizárólag a megyesi határra szorítkozik!!! Minden szőlőtermelő törvényhatóságnak ennél fogva kötelességévé válik területét mihamarább szakértőileg bejártni, mely célra (és ez a mi fentebb említett eszménk) megnyerendők volnának a tanintézetek illető tanárai, egyetemi tanárjelöltek, esetleg kör vagy járási orvosok a fiatalabb nemzedékből, kik efféle vizsgálatokban jártasok. Hogy igen czélszerű volna az így kijelölt egyéneket (kellő óvatossággal) egy kis tapasztalatszerzés végett Medgyestre küldeni, azt tán mondanunk is felesleges! —

Mi történjék már most az inficiált szőlőkkel? Elkéseredéssel ott hagyni: ez a legrosszabb és legveszedelmesebb, mert a fertőzés fészke ez által úgy szólván állandósítva lesz! Kivágni a szőlőt? ez sem elég radikális, mert hiszen a tetű legnagyobb részt a föld alatt munkál, tehát ott is kell megtámadni. Erre az irtási eljárás (extinction, mint a francia mondja) szolgál, melynek nálunk használt módja röviden abból áll, hogy két ízben szénkénegezés történik (50—50 gramm tövenként), a tenyészet szünetelése alatt pedig — tehát késő ősztől tavaszig — a szőlőt megrigolozzuk és karót, növényt, gyökeret gondosan összehalmozva, elégetjük. Még ez a mód sem biztosítja a teljes sikert, mert szinte óhatatlan, hogy itt ott egy néhány gyökérrész egy pár tetűvel vissza ne maradjon, ez pedig nagy szaporaságánál fogva (egy év alatt egy tetű milliókat nemz!) folyton megújuló veszélyt képezhet, de természetesen kisebbet és könnyebben leküzdhetőt, mintha semmit sem tettünk volna!

A gyéritési eljárás ott van helyén, hol a phylloxerát pusztítani, de a mellett a szőlőt megtartani kívánják, a mi egy kevés szénkénege alkalmazásával szokott történni, de csak ott lehetséges, hol az infectió még csekély mérvű.

Mindezek, mint magától értetődik, nem csekély költségbe kerülnek és az első kérdés kétségkívül az lesz: kifizeti-e magát a kockáztatott kisdás? Nálunk a szénkénege drága (ha jól tudjuk, loco Budapest métermázsája 32 frt) és megbotránkozással olvassuk a „Gazdasági lapok” egyik közelmúlt számában, hogy e mellett még rossz is, úgy hogy Tarczalón (Tokaj-Hegyalja) „a szénkénegezés kizárólag a Zalathnáról hozott szénkénege alkalmatlansága miatt nem sikerült“!!!

— Medgyesen a gyérités a most konstatált helyeken alig lenne indokolt, maradna tehát az irtás; igen, de ki viselje annak legalább 50,000 frtra menő költségét? A kormány, mint fentebb kimutattuk, nem tartozik vele; a tulajdonos, ki vagyonát veszti, még kevésbé!

Kivételes helyzet kivételes eljárást követel! Minden követ meg kell mozgatni, hogy a miniszteriumtól segélyt lehessen nyerni; ha az egyszerű kérvény nem használ, menjen fel egy monstre-deputatio az összes érdekelt törvényhatóságok és gazdasági egyletek köréből és járjon házról-házra, azaz miniszterről-miniszterre, míg méltányos kérése meghallgattatásra talál! A költségvetésben 1889-re az „Átmeneti kiadások” (bár az volna!) között az V. fejezet 1.

czime alatt „A phylloxera rovar ellen való védekezés czéljaira” 86,000 frt van ugyan felvéve; de ha meggondoljuk, hogy ebből első sorban a kísérleti állomást és az összes amerikai szőlőtelepeket kell fenntartani, bizony beláthatjuk, hogy a tulajdonképeni védekezésre édes-kevés jut. Ez azonban nem lehet indok arra, hogy országos actiót ne indítsunk, melynek élén — mint legilletékesebb testületet — az erdélyi gazdasági egyletet obajtanók látni, mely buzgó elnökének, Szabó Józsefnek erélyes vezetése alatt épen a közelmultban számos és jelentékeny sikereket vívott ki.

— A száz egyetem nagy vagyona szintén alkalmas arra, hogy e cél segélyezésére felhivassék és meg vagyunk győződve, hogy támogatása tetemes és hatásos lesz. A két közvetlenül érdekelt megye: Nagy- és Kis-Küküllő sem vonhatja ki magát a megfelelő áldozat alól és végre maga Medgyes, — úgy a város, mint ilyen, de kivált annak még nem sujtott szőlőbirtokosai, tetemes részt kell hogy vállaljanak a teherből! Így négy-ötfele osztva, tán inkább elviselhető lesz az a kiadás, melyet a vész leküzdése okozni fog.

De fennmarad végül a legnehezebb kérdés megoldása: miként ujittassék fel az elpusztult szőlő és itt Kárpátoktól Adriáig egy jelszó hangzik: amerikai vesszővel, a mely ismét fajta szerint kétféle lehet: direkt termő (ezt a kutya se issza meg, mint Mokány Berezi mondaná) és az oltásra alanyul szolgáló! Igen sokan — a boldogok — már-egészen tisztában vannak az ügygyel, kivált mióta annyi „szakértő” barangolja be Franciaországot és tanulmányozza az ottani viszonyokat! Legtöbbnyire nyelv- és igen gyakran szakismeret nélkül fognak utjokhoz és ha gagyognak is valamit francziául, a műszavakat csak a legritkábban értik. A jelentést azonban okvetlenül meg kell írni s hogy abba furcsábbnál furcsább dolgok kerülnek, azon legkevésbé sem lehet csodálkozni. Így egy nagyevű budapesti professzor azt mondá rapportjában az egyik francia birtokosról, hogy az földjeit minden harmadik esztendőben „megfüstöli.” Persze a barbár magyar bámult e nagyszerű kulturán, míg az avatottak ki nem találták a rejtély nyitját, t. i. hogy ugyanegy szó (fumer) azt is teszi, hogy dohányozni és azt is, hogy — trágyázni! —

Aztán még egyet! Bárminő jó szándékkal induljon el az a „tanulmányozó”; — mihelyt Galliába lép, elfogja egy-egy vendégszerető francia, a kinek véletlenül igen sok eladó amerikai vesszseje van és ha az idegen már betelt az ottani látnivalókkal, — ajánlja tovább egy más birtokoshoz, kinek szintén véletlenül sok eladni való amerikai vesszője van, a hol aztán a nóta újból kezdődik; — úgy hogy a jó magyar, míg a phylloxerás vidékeken végig járt, nem azt látta, mit eredetileg megnézni kívánt, hanem azt, a mit mutattak neki s így kézről kézre adva, mint a nyersanyag a jó gyárban, annyira finomítva, praeparálva jön ki onnan, hogy haza érkeve, teljes meggyőződéssel azt vallja: egy az isten, — egyetlen az amerikai vessző!!!

Efféléket tuztat számra lehetne felhozni — és az ilyen alapossággal megalkotott jelentésekből fejlődik azután a

még kevésbé alaposoknak „tudományos meggyőződése!” De igazságtalanok volnánk, ha el nem ismérnők, hogy van kivétel, van ellenvélemény is; ámbár ez is csak bajra vezet, mert a vitás kérdések arzenáljával felfegyverkezve, ledönt minden fenállót, a nélkül, hogy helyébe valamit építene! Mások pedig, ha sarokba szoritják, a köntörfalazás nem szokatlan mesterségét üzik és jól hangzó, semmit mondó phrázisok mögé sánczolják el magukat! I ; y elsőrendű szaklapunk, melyet a borászati kormánybiztosság ringat lágy öln, junius 22-én megjelent számában helyt ad egy tokaj-hegyaljai panaszos levélnek, majd reflectálva e borvidék „szakosztályi” meglátogatására, mely e hó 11 étől 17-éig folyt le, a következő ékes mondatokkal fejezi be a czikkhez fűzött megjegyzéseit: „A mi azonban azon kivételes teendőköt illeti, melyek az alapjában megingatott borvidék megmentésére igénybe veendőök lennének, valamint azon nézetet illeti, mely a szakemberek álláspontját a hegyaljai viszonyokkal szemben mérlegeli, ezuttal még nem vagyunk azon helyzetben, hogy véleményünknek kifejezést adhatnánk. Be kell ugyanis várnunk azon benyomások reprodukálását, melyet a kirándulás a kirándulókra gyakorolt. Minthogy ezen benyomások a látottakból lesznek levonandók („levonandó benyomás”! hol van Brassai bácsi?) — mindenekelőtt ezek fognak ismertetni, a lehető legrészletebben és hiven” stb. stb. —

Mi, a kik nem tartozunk sem a tudósok, sem a szakértők tiszteletreméltó czéhéhez, tán épen ezért fesztelenebbül adhatunk kifejezést nézetünknek, mondhatjuk, meggyőződésünknek; melyet — kizárólag erdélyrészi viszonyainkra vonatkozva — egész röviden a következőkben foglalunk össze:

Tekintettel arra, hogy eddigi jeles szőlőfajtáink felhagyása ugy minőségileg, mint pénzügyileg a legnagyobb hátrányokkal járna;

tekintettel arra, hogy az amerikai szőlőfajok direkt termelése nem nekünk való;

tekintettel arra, hogy az alanyul ajánlott fajok ellen álló képessége megbízhatóan kiderítve még maig sincs;

tekintettel végül arra, hogy az oltási eljárás, bármely rendszert alkalmazzunk is, pepecselő munkát, megbízhatlan sikert és kétes tartósságot, de kétségtelen költséget eredményez s így nagy termelésre absolute nem alkalmas; —

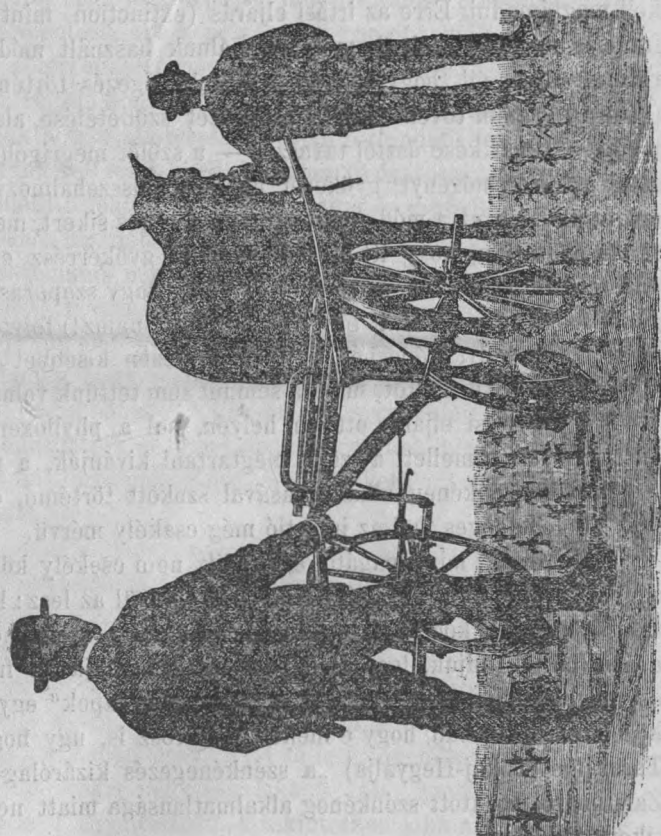
mindezeknél fogva vagy küzdjünk meg és győzzük le, jelenlegi fajtáink épségben tartásával, a phylloxera rémes veszélyét, vagy ha ez bármi okból nem volna lehetséges, hagyjunk fel egészen a szőlőmiveléssel! —

— A spártai anya, midőn fia harciba ment, e klasszikus szavakkal nyújtá neki a paizsot: „vagy vele, vagy rajta! Ez legyen a mi szavunk is! Vagy térjünk meg a harciból győztesen, magasra emelve szőlészetünk eddigi védpaizsát, — vele, vagy pedig hunyjunk el a szerett földön, melyet minden elszántságunk megvédeni nem tudott: pusztuljunk el rajta! —

A tengeri (törökbuza) kapálásáról.*

A tengerit rendszeren kétszer kapálják meg: először a kikelés után, másodsor, mikor a tengeri 20—25 cm. hosszura meguőtt. Azon esetre, ha a tengerit sorba vetették: és a vetőmaggal nem fukarkodtunk, legezészerűbb a tengerit a kikelés után megfogasolni. A talaj ilyenkor még nincs nagyon összetömődve; legfeljebb a felületén, a talaj megnyitására és a tengerivel együtt kikelt sekély gyökéretü gyomok irtására igen ezészerűen használható a fogas. Ritka vetést azonban nem tanácsos megfogasolni, mert különben nagyon ritka állás lesz a tengerinek.

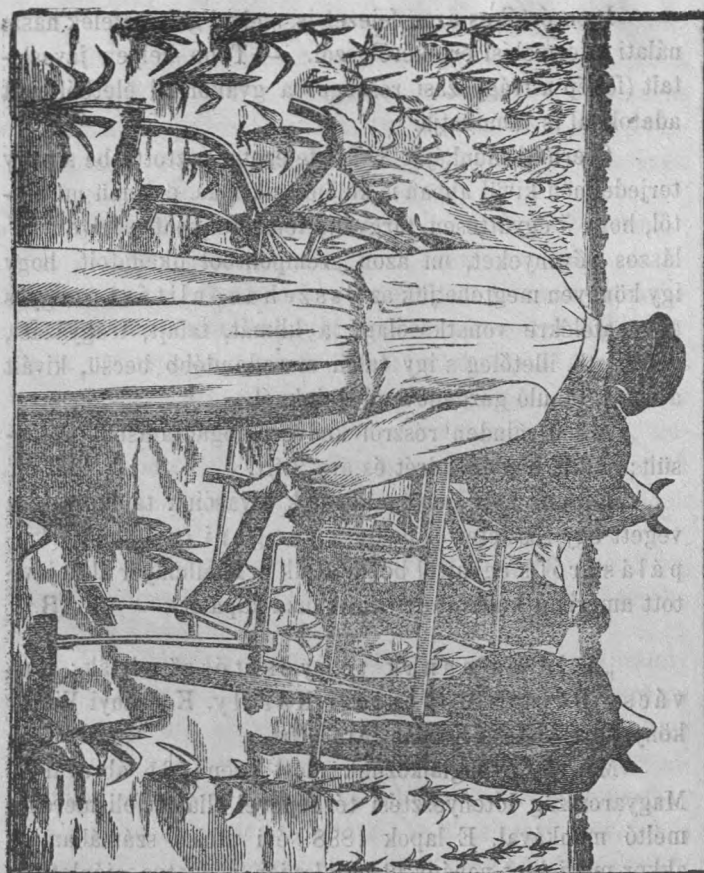
Ha fogasolni nem akarunk, vagy nem lehet, akkor a tengeriapolásnak első munkája a kapálás; de azon esetben is, ha a tengerit megfogasoltuk, az első kapáláshoz hozzá kell fogni, amint a tengeri az első két levelét kifejlesztette s a harmadik-negyedik már mutatkozik.

A kapálás történhetik kézzel és lókapával. A lókapá alkalmazása gyorsítja és olcsóbbá teszi a munkát, ezért a tengerinek sorba való vetésénél nem lehet eléggé ajánlani a lókapák alkalmazását.

A különböző lókapák szerkezetének megbeszélésébe nem bocsátkozhatom s ezért csak annyit jegyzek meg, hogy a nálunk leginkább elterjedt lókapák kapái a talajban párhuzamosan haladnak a talaj felszínével, a talajt tehát alig valamit keverik, a gyomnak is csak a gyökerét metszik el, de helyéből nem igen mozdítják ki, úgy, hogyha kapálás

*) Mutatvány Cserháti Sándornak „Könyvismertetés” rovatunkban méltányolt „A gabonafélék termesztése” című munkájából. Szerk.

után eső következik, sok gyom újból megered. Az amerikai cultivatorok vasai ellenben oly módon állítják, hogy azok a talajt nemcsak megporhanyítják, hanem egyuttal jól össze is keverik, ezért munkájuk sokkal is tökéletesebb. Az u. n. expansió cultivatornak ezenkívül még nagy előnye, hogy igen egyszerű módon keskenyebbre vagy szélesebbre állítható.

A Fürst és Bradley-féle amerikai cultivator egy sort mivel meg, de két ló huzza, ami az ott szokásos széles soroknál helyén való lehet. Ezen cultivator a mi viszonyainknak megfelelőleg alakította át Thallmayer Victor m.-óvári akad. tanár. Az átalakítás egyik legnagyobb előnye, hogy vele egyszerre két sort lehet megmivelni s a gép huzására egy erős ló mégis elegendő; továbbá, hogy ugyanazon gépre különböző nagyságu és alaku vasak alkalmazhatók a tengeri fejlettsége s a talaj állapota szerint, nemkülönben az is, hogy a kapákkal sokkal szűkebb sorokat is meg lehet munkálni, mint az eredetivel; ennek dacára széles sorok megmivelésére is alkalmas. Thallmayer most azon dolgozik, hogy a gép lehető olcsón legyen előállítható, mert ezidő szerint még egy kissé drága. Ha ezen kérdés kedvező megoldást nyer, akkor biztosra vehető, hogy ezen gép hazánkban rövid idő múlva el fog terjedni.

A nálunk elterjedt lókapákkal rendszeren oly módon dolgoznak, hogy egy munkás a lovat vezeti, egy pedig a kapa mögött járva, annak járását igazgatja az eszköz két szarvát fogva; ily munkánál minden lókapához két munkás szükséges.

A m.-óvári akadémia gazdaságában oly módon kapálnak a lókapákkal, hogy egy munkás vezet két lovat. Az első kapa az első sorban jár, a második a harmadikban. A lovakat vezető munkás pedig a kapálatlanul maradt másodikban. Visszajövet az első kapa a második sort kapálja, a második a negyediket, a lovat vezető pedig a már megkapált harmadik sorban jár; ily módon két kapához négy helyett csak három munkás szükséges.

Az első kapálás alkalmával a lókapákkal nem szabad nagyon kézel menni a sorokhoz, mert különben a tengeri be lesz temetve vagy kikapálva. A sortól jobbra és balra 5—10 cm. széles kapálatlan sáv maradjon. Ezt kézi kapával kell megkapálni, a lókapával eszközölt munka befejezése után. Ugyanez alkalommal végzendő a tengeri megritkítása is. Nálunk nagyon sok helyen a tengerit csak akkor ritkítjuk, amidőn az 25—30cm. magasra megnőtt, azonban minél hamarabb eltávolítjuk a fölősleges töveket, annál gyorsabban és erőteljesebben fognak növekedni a meghagyottak. Ha, mint fentebb ajánlottam, a tengerit első ízben akkor kapáljuk, amidőn az két első levelét kifejlesztette, a tengeri kapával és kézzel könnyen és biztosan ritkítható. A meghagyandó tövek mellől kézzel gyomláljuk ki a fölősleges tengerit, a többit meg kapával. E munkánál arra kell különösen ügyelni, hogy a fölősleges tengeri gyökerestől kikerüljön a talajból, — mert ha csak a szára lesz leszakítva vagy kikapálva, a töve pedig a talajban marad, esős időjárásnál sok újból ki fog hajtani. Egyes vidékeken egy fészekben 2—4 tövet hagynak meg, ez azonban határozottan hátrány, mert egyik tő a másiktól nem tud fejlődni, inkább kisebbre vegyük az egyes tövek távolságát a sorokban, de egy-egy helyen csak egy tövet hagyjunk; ezen szabálytól semmi körülmények között se lesz célszerű eltérni.

A második kapálásnak ideje rendszerint akkor következik be, midőn a tengeri mintegy 25 cm-re megnőtt. Ilyenkor már a sorokhoz közel járathatjuk a lókapákat, a miért is a kézi kapálás egészen elmaradhat. Ha a táblát keresztben és hosszában is meg lehet mivelni, akkor ezt ne mulasztuk el. Ha a talaj a második kapálásig nem gyomosodott el és nem is tömődött nagyon össze, akkor ez a kapálás el is maradhat. —

Gyümölcsfák a gyeppen.

A gyümölcsfák terméketlensége miatti panaszok igen gyakran abban találják alapjukat, hogy azok a gyepebe vannak ültetve. — Sokan vannak, akik nem szívesen válnának meg kaszálójuktól, épen azért meg kell tenni a szükségeseket arra nézve, hogy a gyümölcsfák tenyésztése biztosítva legyen. E célból minden egyes gyümölcsfa körül egy méter távolságban el kell a gyepeket távolítani és a földet akként megművelni, mint ezt a konyhakertnél szoktuk; minek következtében nemcsak a fák töve körül a földbe behatoló eső- és hóviz fog azokra jótékonyan hatni, hanem a levegő is könnyebben hozzáférhet a gyökerekhez s elősegíti a fának tenyészését s végül az a csekélység, a mit a fűnek ki-

tépése által elvesztünk, gazdagon van kárpótolva azáltal, hogy több és jobb gyümölcsöt nyerhetünk. A fák körületének illetén kitisztítása által épen nem csufítjuk el kertünket, sőt, hogy ha az így kitisztított kör szélét valami szines növénynyel beültetjük, ezzel a kert szépségét emeljük, nemkülönben lehetővé tesszük a fák gyakoribb trágyázását azáltal, hogy az azokról lehulló faleveleket az ekként készített körbe betemetjük. A gyümölcsfák terméketlensége miatti panasz mai napság oly gyakran fordul elő, hogy az előadott egyszerű eljárás sok esetben orvoslása lehet a bajnak. Ez által az elért eredmény látásán emelkedni fog az emberekben a gyümölcsfa tenyésztés iránti kedv is, mert az valóban elkedvetlenítheti a gazdát, ha fiatal fáit évről-évre neveli és egyuttal hiába várja annak gyümölcseit. --

(H. K)

Könyvismertetések.

A jelen év a mezőgazdasági irodalomra nézve igen termékenynek mondható! Csak nem rég hagyta el a sajtót Balás Növénytermelésstanának 2-ik javított kiadása, ezt követte Dr. Rodiczky munkája a Répatermelésről s az Ipari növények termesztéséről stb. s ime ismét megjelent egy új munka a könyvpiacra „A gabonafélék termesztése“ írta Cserhádi Sándor, akad. tanár Magyar-Óváron.

Ő is gazdagította határozottan sovány irodalmunkat, munkásságát ezuttal a ránk nézve első rendű fontossággal bíró kenyéradó növények okszerű termesztésének megírására fordította. Ismeretes dolog, hogy a külföldi, pl. a német irodalom terén minő vastag munkák jelennek meg a részletes pövénytermelés egyik vagy másik ágát karolván fel, így köztük a kalászosokat; pedig ez ágát mi sokkal nagyobb terjedelemben üzzük aránylag, mint ők. Örömmel üdvözölhetünk tehát minden hivatott szakmunkást, ki hazánkban e téren buzgalommal munkálkodik, jól tudva, mily kevés elismerés s anyagi haszon néz ki jutalmul. Szerző neve az irodalom terén nem új, sőt a kik a „Mezőgazdasági Szemle“ című jeles szaklapot olvassák, azok előtt, mint e lapnak egyik érdemes szerkesztője — jól ismert egyéniség.

Művének irálya tetszetős s a munka maga a kor színvonalán áll, igen behatóan tárgyalja az egyes növényeket, u. m. a búzát, tönkölyt, rozsot, árpát, zabot, törökbuzát és kölest. Megismertet bennünket azok legjobb fajtáival, bő utmutatást ad a napirenden levő műtrágyázási kérdésekben, a magnemesítési eljárásokban, kiterjeszkedik bőven a gabonafélék ápolására s megismertet bennünket azok veszedelmével, vagyis az azokat pusztító káros állatokkal, növény-parazitákkal (üszög, rozsda stb), melyek a gazdát oly közletről érdeklik s mindenütt felvilágosító ábrákkal teszi a tárgyat könnyebben felfoghatóvá — érthetőbbé. Összesen a csinosan kiállított 232 lap terjedelmű munkában 42 rajzot találunk. — Természetesen nem hiányzanak belőle a szükséges növényboncz- s alaktani előismeretek sem, melyek nélkül a munka hézagosa volna.

Igen értékes azon fejezet is, mely a gabonafélék használati s termelési értékéről szól. — Több helyen javaslatait (főkép a trágyázási részben) a gyakorlati életből vett adatokkal is támogatja.

Cserhádi munkáját XVIII fejezetre osztotta be s nagy terjedelmén kívül abban is különbözik más, e nemű művektől, hogy ő együttesen tárgyalja fejezetenként a felvett kalászos növényeket, mi azon szempontból okadatolt, hogy így könnyen megtehetjük az összehasonlítást az egyes gabonafélékre vonatkozólag: a klimát, talajt, trágyázást, vetést stb. illetőleg s így talán maradandóbb becsü, kivált a fiatal, tanuló gazdanövendékeinknél.

A mű minden részről kedvező fogadtatásban részesült; alakja nagy 8-adrét és ára 2 frt.

Lapunk más helyén közlünk olvasóink tájékoztatása végett egy részletet és pedig a tengeri (törökbuza) kapálásáról s egyuttal bemutatjuk a Thallmayer által javított amerikai kultivatort (törökbuza-kapálót). — R.

„A ló és annak tenyésztése“; irták: Kovácsy Béla és Monostori Károly. Koczányi Viktor könyvkereskedése Kassán. Ára 6 frt.

Másodszor foglalkozunk most ezen 531 ábrával és Magyarország lótenyésztési térképével ellátott elismerésre méltó munkával. E lapok 1888. évi utolsó számában az akkor megjelent néhány füzet alapján sürgetve ajánlottam az „Erdélyi Gazda“ olvasóinak megvételre, mint oly művet, mely bizonyára hasznára fog válni sok részben elhanyagolt lótenyésztésünknek. Ezuttal a mű teljes megjelenése után, (a mult számban illtsztrált mutattvánczikket is közölve) okvetlenül kifejezést kell adnom azon ténynek, hogy a könyv mindenik fejezete kiváló szorgalommal van írva és igen jól sikerült.

A szerény viszonyok között levő kisebb lótenyésztőnek sem volna szabad elmulasztani ezen, a lótenyésztés és lótarítás összes mozzanataira kiterjedő könyvnek megszerzését. Nemcsak a ló külsejének megítéléséről fog abban hasznos utbaigazitásokat találni; nemcsak a különféle lófajták, azután a tenyésztés módjai, a lovak takarmányozása, gondozása, vasalása, a szülés körüli teendőök, a lovak rossz szokásai és a csikófelnevelés tárgyalatnak abban kimerítően, hanem az istállókról, a csikók betanításáról, a befogásról, a nyeregről és hámookról, valamint a szánok és kocsikról is alapos oktatásban fog részesülni.

Semmi nem bizonyít szebben a műnek kiválósága mellett annál, hogy a kik átolvasták, mind dicsérettel szólnak róla és nemcsak az irodalomra tartják nyereségnek, hanem lótenyésztésünk gyakorlatában észlelhető sok ferdeség orvoslására is hivatottnak mondják.

A szerzők egy egész könyvtárt kellett, hogy áttanulmányozzanak, a míg könyvüket befejezhatték és így nem esodálhatni, ha imitt-amott egy-egy hibára bukkanunk. A megérdemelt dicséret után ezekről sem szabad a kritikának megfélekednie, mert különben mondva csinálnak tarthat-

nák azt. Azonban ha serpenyőre téve egyfelől az előnyöket, másfelől a fogyatkozásokat, az utóbbiak serpenyője fenn a magasban lebeg és így, főleg a mi viszonyaink között, nincs szükség a leggondosabb munka mellett is becsuszható fogyatkozások elősorolására, azért csakis mintegy mutatónak egy ilyen fogyatkozást mégis felemlíték.

„A ló szervezete“ című fejezet — a 45-ik oldalon — következő definícióval kezdődik: „Szervezet alatt az állati test összes szöveteinek s az ezekből felépült szerveknek alak- és élettanilag vett szerkezetét. milyenségét értjük s ehhez képest megkülönböztetünk olyan szervezeti lovat, melynek szövetelemei összpontosulók (concentricusok) és olyan szervezeti lovat, melynek szövetelemi: a sejtek, kevésbé központ felé törekvők (excentricusok). Más szóval az előbbit szilárd, az utóbbit petyhüdt szervezetűnek mondjuk.“

„A szilárd szervezeti ló szövetei tömörek, ellenállóak, nagy fajsúlyúak, a petyhüdtéi ellenben lazábbak, kevésbé ellenállóak s kisebb fajsúlyúak.“

Nem akarom ezen idézetben a hibákat analizálni; tudva azt, hogy a magyar lótenyésztők észjárása a nagyon szörszálhasogató okoskodást a concentricusságról és excentricusságról nem helyesli (különben is kérdés, hogy elfogadható-e az ily bizonyítás) én körülbelül következőleg fogalmaztam volna az idézettet: „Az állati test szövetei és az ezekből felépült szervek bonczani szerkezetének és élettani működésének milyensége szerint szilárd és petyhüdt szervezeti lovakat megkülönböztethetünk meg. Az előbbeniéknél a szövetek tömöttek, ellenállóak, nagy fajsúlyúak, a szervek (a sejtek) működése pedig — az anyagtermelésen kívül — élénkebb, kitartóbb (egyszóval energikusabb) és eredményesebb; az utóbbiaknál ellenkezőleg a szövetek lazábbak, kevésbé ellenállóak s kisebb fajsúlyúak és a szervek működése kevésbé élénk, nem olyan kitartó, kevesebb eredményt felmutató.“

Azt sem fogadhatom el, hogy: „Erősnek általában akkor nevezhetjük a ló szervezetét, ha mindenekelőtt teste egy bizonyos nagysággal bír, vagyis nem kicsi stb.“ Népiesen szólva igaz, hogy sokszor mondjuk a „nagy“ helyett „erős“ és a „kicsi“ helyett gyenge; de helyes értelemben használva e két szót, ki tagadná, hogy a nagy ló is lehet gyenge és a kicsi is lehet erős; respective „erős szervezeti“, illetőleg a nagy ló „gyenge szervezeti.“ —i —s.

Aratógépverseny Szajolon.

Az országos magyar és a jász-nagykun-szolnokmegyei gazd. egyesületek kévékötő és marokrakó aratógépversenyt rendeznek, melyen úgy a kévékötő, mint a marokrakó aratógépekre, valamint a külön kévékötő szerkezetekre 1—1 arany, 1—1 ezüst és 1—1 bronzérem, mint I, II, és III-ik díj tüzetik ki. Julius 6-án reggel 8 órakor a bíráló bizottság kezd működni, melybe tagokat küldeni erdélyi gazd. együletünk is felkérte. Julius 7-én, vagyis vasárnap reggel kezdődik a látogató közönség jelenlétében a versenyarató, a kimért területeken, a mun-

kára fordított idő észlelése mellett. E célra fél hektár (1390 □ öl) terület fog minden gépnek kijelöltetni. A verseny eredménye ugyancsak július 7-én a helyszínén fog kihirdettetni; azonkívül a szaklapokban, valamint egy önálló kimerítő jelentésben fog nyilvánosságra hozatni.

A verseny megtekintésére induló gazdák felkértek, hogy rendező bizottsági elnök Losonczy Mihály urnál (lakása Tisza-Derzs, utolsó posta Tisza-Abád-Szalók) levél útján jelentkezzenek; mert gondoskodás történt, hogy a Szajol melletti Szolnokon az érkező vendégek kellelőleg elszállásolva legyenek. Szolnokról azután kellemes vasuti összeköttetéssel lehet Szajolra (a szomszédos, 11 kilométer távolságra fekvő állomásra) eljutni.

Sajnálattal kell egyttal tudatnunk, hogy a m. kir. államvasutak igazgatósága a versenyt látogató közönségnek menetdíj kedvezményt nem engedélyezett! —

A termésüket elrugó gyümölcsfákról.

Kertészkedő olvasóink közül többen tapasztalhatták már, hogy egyik-másik gyümölcsfájuk évenként tele van ugyan virággal avagy különböző nagyságig fejlődött gyümölcscsel is: e virágok avagy fejlődlen gyümölcsök azonban a nélkül, hogy bármely elemi csapás érte volna őket, rövid idő alatt lehullanak.

Ezen, ugyszólván állandóan ismétlődő jelenségnek főbb okait a táplálék hiányában, az alany nemében vagy az illető gyümölcs faji vagy egyéni tulajdonságában kell keresnünk. Ennek könnyebb megérthetése végett előre kell bocsátanom a növényéletten azon ismert szabályát, mely szerint élő növényeink s így természetesen gyümölcsfáink is a tápanyag nagy részét, melyről termésüket és egyéb részeit kifejlesztik, mindenkor az előző évben rakják le sejtjeikbe. Ezt tudva, könnyen be lehet látni, hogy az elrugásnak egyik fő és majdnem kizárólagos okozója azon talaj, melyben a gyümölcsfa gyökeredzik: mivel például a sovány talajban nem képes a gyümölcsfa magát annyi tápanyaggal ellátni, a mennyiből nem csak magát fenntarthatná, hanem még termését is kellő tökélyre fejleszthetné.

Annyi tápszert vesz tehát fel, a mennyit épen talál: csak hogy ez vagy a virág kifejlődéséig, vagy a képződött gyümölcsök kifejlődésének egy bizonyos fokáig elégséges: és a mint e készletnek vége van, a fa lehullatja virágjait, vagy esetleg gyümölcseit, hogy saját életét biztosítsa.

A következő években ugyanezen okok miatt e jelenségek ismétlődnek mindaddig, míg a tulajdonos türelme el nem fogy, a midőn aztán tüzre dobja az egész fát. Pedig ezt tenni főleg egészséges fákkal nagy hiba, annál is inkább, mert ha csakugyan a talaj soványsága e bajnak okozója, akkor azon nagyon könnyű segíteni, mint ezt alább el fogom mondani.

A fent említett baj előfordulhat jó talajban is, oly helyen, hol már egyszer gyümölcsfa állott s annak kivészése után oda ugyanazon családhoz tartozó, például alma helyére ismét alma vagy körtefa lett ültetve.

Ez ugyanis most már csak azon tápanyagból tenget-

heti életét, melyet elődje neki meghagyott, minek következtében a termés elrugása nagyon természetesen itt is bekövetkezik.

Egy harmadik eset lehet ismét az, hogy a termelő ismerve talaja soványságát, a helyett, hogy az egészet iparkodnék megjavítani, rosszul alkalmazott takarékoságból, vagy a kellő szakértelem hiányából csak is a fa gödrébe vitet más jobb földet, melyben a fa jól is diszlik addig, míg abból gyökerei ki nem értek; a mint azonban azok a silányabb talajba hatolnak, — hol kevesebb tápanyagot találnak, — megáll a fa fejlődésében is és végkövetkezmény itt is az lesz, a mi az előbbi esetekben volt, t. i. a termés elhullatása.

A termés elrugásának továbbá még a talaj szárazsága is lehet okozója, a midőn ugyanis a szükséges tápanyagok elegendő mennyiségben vannak abban jelen, de a víz hiányában fel nem oldódván, a gyökerek nem képesek azokat felvenni.

A gyümölcsfa alanya pedig annyiban lehet befolyással a termés elrugására, a mennyiben egy erőteljesen növény fajta a legtöbbször egy oly törpe alanyra ojtatott, mely nem képes azt kellőleg táplálni, vagy az alany távolabbi rokonságban áll a nemes részszel. Tapasztalható ez néha némely galagonyára, ritkábban birsre ojtott körtéknél, vagy kékényre ojtott szilvák- és őszi barackoknál s az ostheimi meggyre ojtott több cseresznyefajtánál stb. A mi végül a gyümölcs faji vagy egyéni tulajdonságait illeti, arról a tett tapasztalatok azt bizonyítják, hogy olyan fajták, melyeknek sem a talaj, sem az égélj vagy a fekvés nem conveniál, azok vagy egyáltalában terméketlenek, vagy ha hoznak is termést, azt nem képesek megérlelni, hanem idő előtt lehullatják.

Ezek volnának a termés elrugásának főbb okai.

Lássuk már most, miként segíthetünk rajta.

Ha az elrugás oka a talaj soványságában fekszik, akkor abban a hiányzó tápanyagokat a kellő minőségű és mennyiségű trágya által pótoljuk. Különösen szép eredmény mutatkozik ily esetekben a tavasszal és nyáron alkalmazott híg trágyázás után, mert a gyümölcsfa gyökerei a nekik nyújtott tápanyagot rögtön hasznukra fordítják. Óvakodni kell azonban attól, hogy egyszerre sok trágyát adjunk, mert a trágyázás folytán is előidézhetjük a termés lehullását.

A híg trágyák közül leghatékonyabbnak bizonyult az, mely állati vér, trágyalé, hamu, korom és csontliszt keverékből készítették, azonkívül pedig az árnyékszék trágyája, melyhez szinte egy kevés hamu és csontliszt adatott. A mi a mennyiséget illeti, az mindenkor a fa korától és nagyságától tételeztetik föl. Egy közép nagyságú fára rendszeren 2—3 öntöző kannával szoktunk számítani s e mennyiséget a nyár folytán még egyszer-kétszer ismételtetjük is. —

A híg trágyával való trágyázás a legczélszerűbben úgy történik, hogy a fa koronájához mért, egy ásónyom széles és mély körsánczot készítünk és ebbe öntjük a trágyát, melyre aztán annyi tiszta vizet adunk, hogy az árok félig legyen, s ha azt a föld elitta, újra behuzzuk. Meg kell azon-

ban itt még jegyeznem, hogy a híg trágyát csak is a lágymaguak vagy almafélék és a bogyarok családjánál szabad használni, a csontmaguaknak és héjasoknak ellenben állati trágyától ment és erőteljes keveréktrágyát kell adni, melyből a hamu és mésztörmelék soha se hiányozzék.

Ezen szilárd trágyát legjobb ősszel vagy a tél folytán a fák alá hordani, mert a tavasszal trágyázott fáknál az eredmény majd csak az ntánna következő évben lesz jobban észrevehető.

A midőn pedig a vázolt bajnak a talaj szárazsága az oka, mi különösen szárazabb hegyoldalokban vagy kevés hóval bíró telek után szokott előfordulni, akkor ismét halmozzuk össze azt a kevés havat is a fatörzse körül, a mely található; az első tavaszi kapálás után pedig rövid szalmás trágyával vagy füvel borítsuk be a fa alját, hogy a gyors kiszáradást megakadályozzuk és ha lehetséges, nyáron át néha a fa tövét öntözzük meg.

Ha végül az alany minőségében, vagy a gyümölcsfajta egyéni tulajdonaiban rejlik a termés elrugásának oka, akkor ismét föitéve, hogy az illető fa egészséges, átojtjuk azt egy olyan fajtával, mely az illető alanyon jól diszlik és az adott viszonyok között kielégítő terméseket hoz.

(Gyüm. füzetek.)

Angyal Dezső.

Phylloxera vizsgálat.

A földmívelési miniszter ur 27152—1889. számú rendeletével — ez évre is intézkedvén a phylloxera vizsgálat ügyében, a Kolozsvár város határán s illetve belső kerteiben levő szőlők megvizsgálásával törvényhatóságunk Sombori András városi aljegyzőt és Szentgyörgyi Lajos szakértőt bizta meg. Kiküldött biztosaink a vizsgálatot jun. 28-án, pénteken kezdték meg a Rákoczi hegyben (bornyumál) s ünnepnapok kivételével reggeli 8 órán kezdve folytatják, mindaddig, míg megyőződést szereznek arról, hogy van-e baj vagy nincs? Hegyein s belsőkertjeink szőlőbirtokosait s illetve hegyeink előljáróságait e helyen is sietünk értesíteni kérvén, hogy megbizottainkat nehéz feladatukban segíteni sziveskedjenek. —

A monostori vizsgák.

A kolozsmonostori m. kir. gazdasági tanintézet vizsgálatainak sorrendje: III-ik évb en július 6-án: Gazdasági kezelés és becsléstan; július 8-án: Gazdasági számviteltan; július 10-én: Juh- és lótenyésztés; július 12-én: Erdőszettan; július 15-én: Technologia és borászat; július 17-én: Állatjárványtan; július 19-én: Építészettan. II-ik évb en július 6-án: Ált. állattenyésztés; július 8-án: Kertészet és szőlőmívelés; július 10-én: Gazdasági vegytan; július 12-én: Kül. növénytermelés és rétmívelés; július 13-án: Méhészet; július 15-én: Gazdasági gépisme; július 17-én: Földmértan; július 19-én: Növénytan; július 20-án: Növénykórtan. I-ső évb en július 20-án: Vegytan 2-ik rész. 25-én a tanév bezárása. —

Biztosítási ügy.

Cs. kir. szab. Adriai biztosító-társulat Triestben. Az 1888-dik év ugyszólván a teherképesség próbaköve volt a biztosító intézetekre nézve. — Azok közé, melyek a próbát fényesen kiállották, bátran sorolható az „Adriai biztosító-társulat,” mely azon érzékeny veszteség daczára, mely a jégbiztosítási osztályban érte, felette kedvező zárszámadással léphetett biztosítottai és részvényesei elébe. — Az „Adriai biztosító-társulat” immár azon helyzetben van, hogy függetlenítheti magát egyik vagy másik biztosítási ág üzletfolyásától. — Nagy biztosítéki tőkéi oly jövedelmet hoznak az említett társulatnak, melynek segélyével az egyensúlyt helyreállíthatja, ha egyik vagy másik üzletág veszteséggel járna. Az „Adriai biztosító-társulat” 1888. évi zárszámadása igen tanulságos. Abból azon meggyőződés nyerhető, hogy csakis oly kiváló és nagy tőkékkel bíró intézetek, mint az Adriai biztosító-társulat állhatnak fenn rendíthetlenül a jelenlegi versenyhullámzás közepette, míg fiatal, csekély rendkívüli tartalékokkal ellátott intézeteknek létükért nehéz küzdelmeket kell vívniok. — Az említett társulat közgyűlése f. év június 6-án tartatott meg Triestben s az ez alkalommal beterjesztett 1888. évi igazgatósági jelentésből a következő lényegesebb adatokat közöljük: I. Életbiztosítási osztály. — Ezen biztosítási ág az „Adriai biztosító-társaság” által különös előszeretettel ápoltatik; korántsem folyamodik külsőleg sokat ígérő és kápráztató, de valóságban üres kombinációk csábesszközéhez, hanem az egyenes és becsületes utat választja. Hogy eljárása helyes, mutatja életbiztosítási üzlete, mely évről évre szép gyarapodást mutat fel; erről fényes tanúságot tesz az 1888. év: A kiállított kötvények kerek 10 és fél millió frt tőke és 14,755 frt járadékra rugtak. A gyarapodás múlt év ellenében 4.779.330 frt tőke és 4947 frt járadékot tesz, a biztosítási állomány immár tehát az 50 millió forintot túlhaladta. Ez 50.334.381 frt tőke és 129,750 frt járadékot tesz. A halál és életeset biztosításokért történt kifizetések ezen ágazatok művelése óta 13.871,080 frtot igényeltek. A díjtartalék 750,550 frttal emelkedett és 9.793,653 frtot tesz. Az életbiztosítási osztály a nyereséménytel biztosítottakra eső rész levonása után 106,809 frt 45 kr. nyereséget mutat fel. II. Elemi (tűz-, szállítmány- és jég-) biztosítások. Míg az 1887. évben a tűzbiztosítás nagy veszteséggel járt, s a jégbiztosítási osztály díjbevétele 7.860,205 forintra rugott, viszbiztosításokra 2.303,268 forint fordítottatott. Károkért 5.916,622 frt fizettetett, melyből 2.174,205 frt a viszbiztosításokra esik; ezenkívül 208.421 frt még függőben levő károkért tétetett félre. A díjtartalék a tűzbiztosítási ágban 1.475.641 frtra rug; s a saját számlára maradt díjbevétele 50 1/2 kamatát teszi; a szállítmánybiztosítás díjtartaléka 10,109 frtot tesz. Az időbeli díjak tárczája az elmúlt évben kerek 19 millió frtot ért el. A társulat fennállása óta az összes forgalmi ágakban előfordult károk fejében 148 millió frtot fizetett ki. A főzárszámadás 272,247 frt 65 kr. nyereséget mutat fel, melyből az alapszabályszerű javadalmazások levonása után részvényenkint 50 frt osztalék kifizetése határozottatott el. — Az értékpapírok nyereséget mutattak fel, — az 1888. évben az előbbi osztály meglehetősen kedvezően zárult, holott a jégbiztosítás igen tetemes veszteséggel járt. Ezen veszteség fedezésére azonban az előbbi években gyűjtött jégbiztosítási külön tartalék áll rendelkezésre, mely azonban csak részben vétetett igénybe és az igazgatóság jónak találta a jégveszteség egy részét a többi osztályok forgalmi többletéből fedezni, úgy hogy a jégbiztosítás külön tartalékára még 200,000 frt új számlára előírható volt. A három elembizto-

sítási magasabb értéke által eredményezett nyeresemény a számlába be nem vonatott, hanem az egész összeg, vagyis 169,433 frt az árfolyam tartalék-emelésére fordítottatott. A társulat tartalékai (a 4 milliót tevő részvénytőkén kívül, melyre 40 kamat — 1 600,000 forint fizettetett be) 1888. decz. hó végével a 12 millió frtot felülhaladja és pedig az életbiztosítások tiszta díjtartaléka 8 844,863 frt, a tűzbiztosítások tiszta díjtartaléka 1.475,641 frt, a szállítmánybiztosítás tiszta díjtartaléka 10,109 frt, a jégbiztosítás külön tartaléka 200,000 frt, az árfolyamingadozások tartaléka 240,297 frt, az életbiztosítási ág külön nyereséménytartaléka 250,000 frt és az általános nyeresémény-tartalékalap 1,085,129 frt. — Az Adriai biztosító-társulat már egy fél század óta van hazánkban képviselve. Jelenlegi magyarországi főképviselője, illetve magyarországi osztálya Budapesten Bárány Podmaniczky Frigyes vezetése alatt áll. —

„Erdélyi Gazda” hirdetési díjszabálya.

K i v á n t t é r	M e l i é k l e t e k				
	1—3	1—6	1—12	1—18	1—24
széri hirdetésnél bélyeggel együtt	7-00	20-00	38-00	64-00	84-00
16/16 oldal teljes ára	4-00	10-00	20-00	34-00	46-00
8/16 oldal teljes ára	2-00	5-00	11-00	19-00	27-00
4/16 oldal teljes ára	1-50	4-00	7-00	12-00	18-00
2/16 oldal teljes ára	1-00	3-00	5-00	8-00	13-00
1/16 oldal teljes ára					
1—25	25—50	50—75	75—100		
50 kr.	1 frt	1 frt 50 kr.	2 frt		
Posta díjak	százanként. A csonka száz egésznek vétetik.				
Postadíjan kívül fizetendő	száz darabonként 50 kr.				

Egyleti tagok 25% árelengedésben részesülnek.
Nagyobb és többszöri hirdetések megegyezés szerint.

H I R D E T É S E K.

GERGELY FERENCZ KOLOZSVÁRTT

gazdasági gyógyanyagok és gazdasági kellékek legnagyobb raktára.

A n. érd. gazdaközönségnek bátor vagyok a gazdasági idény beálltával dúsan berendezett gazdasági gyógyanyagok, gépolajok, belga kocsi kenőcs, festékárúk és Cement raktáramat ajánlani és kérem feltűnő előnyös áraink szíves figyelembe vételével engem becses rendelvényökkel szerencsétlenni.

Előny-árjegyzék a gazdaközönség részére:

Antimonium porban	100 kiló	18 frt	— kr.
Carbolsav vegytiszta fehér jegezes	100	2	50
nyers	100	20	—
Carbolsavas mész piros	100	15	—
Chlormész 100 fokos	100	18	—
Salicylsav fehér jegezes	1	11	—
Salicylnatron porban	1	11	—
Higanykenőcs	1	2	20
Keserű só hordószámra	100	8	—
Kékkő	100	36	—
Terpentin olaj lengyel	100	34	—
Gépkendő faolaj triezsti, hordószámra	100	48	—
Gépolaj amerikai	100	30	—
Renczeolaj tisztított	100	42	—
Petroleum belföldi	100	17	50
amerikai Fiuméből	100	22	50
Kocsikenőcs belg. sárga ládaszámra	100	8	—
Kátrány hordószámra	100	6	—
Vizhatlan Cementmész hordókban	100	2	80
Perlimoosi Portland Cement	100	4	50

Olajfestékek, lakkok, firneiss és egyéb anyagok legolcsóbban. Vidéki megrendelések megérkezésük napján eszközöztetnek. Kérve a nagyérdemű gazdaközönség becses rendelvényét, vagyok

GERGELY FERENCZ,
Kolozsvar, főtér 20.

(3-3.)

Ügynökök megfelelő %-ban részesülnek.

Uj iparág meghonosítása, hulladékok és melléktermékek cseleszerint értékesítése, nagyban termelés és vevőny-képességért.

VII. ÉS XII. OSZDORT.

FISCHER ÉS HILDEBRAND
ezelőtt **WEILL ÉS FISCHER**
vegyészeti kátrány-termékek, karbolsav, karbolsavas mész, karbol-oleum, kőfedélkemény és facement-tétőkész GYÁRJA.
Budapest, külső soroksári-út 9607

CARBOL-OLEUM
legolcsóbb díobarna színű fatelítőszezsindelytelékre, kerítésekre és gazdasági esközökre, melynek használata folytán elpusztíthatatlan tartósságot nyer a fa, a mázolóakárral végezhető.

A carbol-oleum ára:
hordókban 100-200 kgrmíg... 117 kr
100 kgr. kisebb edényekben... 119 „
5-10 kgr. próbaküldemények... 122 „
bádo szelvényekben... 122 „
Ajánlja egyszerűsége miatt, zsidó és pala barna kátrány-festéket zsindelytelékek mázolására

Gyártmányainkhoz ártégyzetek és használható utasításokat ingyen és bérmentve küldünk.

PIACZI ÁRAK.

A heti vásár		Gabona mérték	Tiszta búza	Elegy búza	Rozs	Árpa	Zab	Török-búza	100 kiló		1 köbméter tüzifa	1 kiló marhabús
helye	napja								széna	szalma		
k r a j e z á r o k b a n												
Budapest	julius	3 métermázs	790	—	620	590	580	457	—	—	—	—
Brassó	junius	21 hektoliter	530	320	350	350	300	420	195	120	260	36
Deés	junius	25	650	620	540	—	440	640	420	240	320	32
Fogaras	junius	28	500	450	350	—	300	420	250	130	200	32
Gyula-Fehérvár	junius	29	550	450	375	—	250	420	300	160	240	37
Kézdi-Vásárhely	junius	27	560	—	320	340	300	440	350	90	210	34
Kolozsvar	junius	27 métermázs	680	—	550	—	540	510	300	140	300	34
Maros-Vásárhely	junius	27	650	546	504	—	418	501	260	180	280	36
Nagy Szeben	junius	28 hektoliter	500	380	360	—	270	430	190	120	300	37
Nagy-Várad	julius	2	525	486	424	334	215	342	320	180	350	48
Sepsi-Szt.-György	julius	1	560	520	370	350	320	450	300	100	150	32
Szász-Régen	junius	27	560	480	400	—	215	430	230	160	260	32
Torda	junius	25	525	400	400	300	275	400	300	30	225	32